

הכתיבה - מתח בין הרצון לכתוב לבין אי-הרצון לכתוב (לגלות)

הבחירה של אלון אלטרס היא בכתיבה מאופקת, קצרה, שתוקה, העמדה של סימנים טעונים (סדין, כתם, פרדס, מחנה צבאי, מיטה, צבעים, וכו'), ומסעים ביניהם, היוצרים על הבר (הנייר) המתוח את תחושת המרחק הקצר, המדוד, הקונקרטי - "במרחק חמישה מטר מן הקרקע", "אני נעה בין חמישה עשר הקילומטרים", "במרחק יממה ממתינה מיטת הברזל האפורה", "צעדים ספורים מחדר לחדר", "הנסיעות הקצרות", "במירווח שבין הקירות לבין המיטה", "בדרך הקצרה מן המירפאה עד הצרכניה היכרנו כל סנטימטר", ועוד. התנועה בין הנקודות בנוף, בין חדר לחדר, בין המחנה הצבאי הביתה ובחזרה, בין הקרקע לחדר המוגבה, בין יום ליום, היא תנועה שרית רוויית מתח. שליחת העין אל המרחקים - אל מעבר לפרדס, דרך הגדר, הרצון המתמיד להגיע הביתה (לאיזו רגיעה) ו"האור האדום המאותת כוננות גבוהה" המונע בשער הכניסה הצבאי את העויבה, אלה מצטרפים להענקת תחושה חזקה ואותנטית של כפייתיות, מחנק, אי-שקט, ואי-הגעה. אלטרס מצליח להעביר באופן מתומצת, מדויק ומקורי את תחושת המתח הזו, שיש בה דחיסות ישראלית אמיתית.

כמו "הסדין שאינו מכיל את מיטתנו" כך השיר מגלה ומכסה. כמה מטאפורות עיקביות בספר מבליטות את היחס הנפשי הזה - יהיה זה הבר המתוח של הציור, הסדין המתוח על מלבן המיטה, הקיר המסויד, "המילה המאופקת ומדודה", או גרבהניילון המתוחה על הפנים - התחושה היא כי באותה מידה שהסדין, הבר או הדף מהווים רקע ומיסגרת למעשה האהבה, הציור או השיר, הם גם משמשים להסוואתם.

הכתם היחיד על "סדין המיטה הורוד המתוח" מהווה עדות מורחקת למעשה גוף שכבר התרחש ("רק הגוף אמת יזכר"), והסדין הנקי סביב הכתם מוכה אלם, כמו דף הנייר הלבן השותק; ואת "קסם הסיד" אני קורא גם כקסם הסוד - הלבן הנקי הרגוע, המכסה ומעלים את הקיר החשוף.

יריעת השיר הניפרשת מכסה ומחפה על איזה מעשה - "השעות מרחקן מן המעשה קבוע", ועם זאת "5 שנים עם גרב ניילון על הפנים". אובייקט החרדה מרומז בשיר; אולם מסתתר מתחתיו. והעיניים העצומות מתנסות באבק ומרמות על עיפות, התפרקות, אפרוריות, שהיא הצד השני, המייגע, של המתח - "בתל-אביב גם הצומח אפור",

על אקלים הבית

כריטיביקורו הראשון של המשורר אלון אלטרס הוא ספר צנום (28 עמודים) ונוזרי שעל עטיפתו (משל רפי לביא) ציור קווים מרמזים, סימנים פשוטים ביותר של בית. ניתן לומר, כי הספר עוסק בבחור צעיר ובחורה צעירה, במיטה עטוייה סדין מתוח, בגדים מוטלים, כתמים, בית, מחנה צבאי, סיד, דשא, קיר, מרפאה, פרדס, כורסא פונה אל הים, דרך, אבק, עיר, קערת עגבניות... נוף פנים או חוץ ביתי שהצבעים השולטים בו הם אפור אבק, צהוב חול, אור לבן מבחוח, ולבן וורוד, עד אדום, בפנים.

העמדה הוויזואלית מושפעת אולי מציוריו של רפי לביא - סוג הצבעים הדהויים, הוורוד והאפור, הזיהוי בתוכם של מרכיב מילולי המצביע על כתובת מדויקת (רוגוזין 59.), האור המסוים המסמא ומאובק, השימוש בצבע כדי לכסות, להסתיר, העין המביטה מצויה כמעט בכל שיר - "העין לא תופתע", "אתה מתבונן בה אני מתבונן", "שוכבים במיטה רואים", "העין נימלאת מרוק ומעדיפה את לובן הסיד", "ורק החלק העירום עוד טורד את הראייה". כך, העין היא האבר הפעיל העיקרי, עד כדי כך שעירום (כמו בציטוט האחרון לעיל) אינו מתקשר לתנועת ליטוף אלא למחנות אהבה או דחיה, אלא לעין הרואה, ההופכת אותו מיניה וביה על הנייר (ועל הסדין) למשהו מוגדר, מרוחק, ונשלט - "החלק העירום", צורה ויזואלית.

חוש הראייה, יותר מכל חוש אחר, הוא חוש המרחק. ב'אקלים הבית', העין יוצרת ריחוק וקירבה בעת ובעונה אחת. מחד גיסא, מורגשת המשכיכה להביט, לראות את עירום הגוף, לחשוף בהבזק של אור חזק את הנעשה, ומאידך גיסא, דווקא העין הרואה כאבר המתייחס, מאפשרת הימנעות, התרחקות, מבט מן הצד.

נוצר ע"י כך מתח - בין רצון החשיפה לבין בשה, בין פקיחת העין לבין עצימתה, וברמת

"רוח עובר כמוכר מותיר חול על ריצפת הבית",
 "גם בשנתנו נח עלינו האבק".

הממשות המוסתרת, המגע, המעשה עצמו
 מרמזים על כוח קיים שקירבתו מאיימת ומביאה
 את אלטרס לגעת ולא לגעת בו, להעיד עליו, אך
 לשמור ממנו מרחק נפשי. הכוח הזה, כך אני
 מתרשם, מתקיים בו, אך עדיין הוא פועל במידה
 מסוימת נגדו ולא איתו - ומשום כך התוצאה היא
 מתח יותר מאשר עוצמה.

עם זאת, ברגע מסוים, מצליח אלון אלטרס
 להבקיע בעד מציאות זו, ולהעביר לקורא מישור
 כמעט ארכיטיפי למרות צנימותו. כמו מתוך הלום
 עולה בשיר "מתעורר בבניין המלבני" איזה דימוי

שקט וחזק, החיילים הדוחפים את גוף המטוס
 הכבד, העמום, הסודי, אשר הגיח כאילו מתוך
 מלבן הבניין, הבד, הנייר המתוחים על המציאות
 בכוח, ואז השיר, על הגילוי והכיסוי שבו, מקבל
 עוצמה מיוחדת, מבטיחה:

מתעורר בבניין המלבני המאורך.

בחלון, צמחה מרככת

מגע יד בברזל המיטה

שבורת הקפיצים.

אני יודע לשם מה העצים

הערוגות הסדורות.

בלילה הקרוב ידחפו חיילים

בסרבלים כחולים מטוס

וידיהם דבקות לגופו.

* 'אקלים הבית' מאת אלון אלטרס ו'סדר נשים' מאת אשר רייך, הנסקרים לעיל, יצאו לאור בהוצ' 'עכשיו' בשיתוף
 הוצ' 'סתות'. ספרו של אורי ברנשטיין, 'עם מות', יצאלאור בהוצ' הקיבוץ המאוחד בשיתוף עם הוצ' 'סימן קריאה'.
 סקירות על ספרים רבים נדחו למדור 'חדר קריאה' בתוצרתנו הבאה.